

Οὐδείς τῶν ἐλλήνων ἀγνοεῖ τὸ φρικῶδες ἐκεῖνο ἀθεμιτούργημα τῆς τουρκικῆς τυραννίας, ὑπερδιεδραματίστη ἐντὸς τοῦ προαυλίου τῶν βυζαντινῶν πατριαρχείων, ἅμα ἐκραγείσης τῆς ἐνδόξου ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως. Ὁ Θηριώδης Μαχμούτης ἐν τῇ ὀργῇ αὐτοῦ καὶ τῇ ἀγανακτήσει μαινόμενος κατὰ παντὸς χριστιανοῦ Ἕλληνος, διέταξε τὴν ἀπαγχόνισιν τοῦ παριστῶντος τότε τὸ γένος Γρηγορίου, καὶ ὁ σεβαστὸς ἱεράρχης ὑπέστη τὸν μαρτυρικὸν θάνατον τοῦ χριστιανοῦ καὶ τοῦ πολίτου. Τὸ θέμα τοῦτο ἔλαβεν ὡς ἀντικείμενον τῆς γραφίδος τοῦ ὁ Κ. Ν. Λύτρας.

Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Πίνακος, μῆκος ἔχοντος ἐν καὶ ἡμισυ μέτρον περίπου, παρίσταται ὁ πατριάρχης Γρηγόριος φερόμενος πρὸς τὴν ἀγχόνην ὑπὸ ἐνὸς Τζαούση. Ὁ πατριάρχης ὑψωμένους ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τεταμένως ἀμφοτέρας τὰς χεῖρας, δέσται ὡσανεὶ ὑπὲρ τῆς ἀπολυτρώσεως τοῦ ἔθνους, καὶ ἀνέρχεται ἤδη νοερώς πρὸς τὸν αἰώνιον καὶ δίκαιον Κριτὴν. Ἡ θέσις τοῦ πατριάρχου, εἰ καὶ ἀναμιμνήσκει ὀλίγον τὴν θέσιν εἰς ἣν παρίσταται ὁ Γερμανὸς, ἄλλος οὗτος ἱεράρχης, ἐν τῇ κοινῇ γενομένη λιθογραφίᾳ τοῦ Ὁρκου, εἶναι ὅμως ὠραία, καὶ τὸ διάγραμμα τῆς μορφῆς τοῦ πατριάρχου μετὰ τῆς μορφῆς τοῦ σύροντος αὐτὸν Τζαούση ἀποτελεῖ συμπλεγμα γραμμῶν ἁρμονικωτάτων. Τὰ περιχρυσὰ τοῦ πατριάρχου ἐνδύματα (διότι ὁ ζωγράφος ἠκολούθησε τὴν κοινὴν φήμην κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ πατριάρχης ἀπηγωνίασθη φέρων τὴν ἀρχιερατικὴν στολήν), ῥίπτονται μετὰ μεγίστης χάριτος, ἀλλὰ καὶ φειδωλίας ἱκανῆς, καὶ μόνον ὅπως διαφωτίσωσι τὸν Πίνακα διὰ τῶν λαμπρῶν τῶν χρωμάτων ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ. Εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ Πίνακος ἐπὶ εὐρείας τινὸς βαθμίδος, χρησιμευούσης ἀντὶ βάσεως κτιρίου τινὸς οὗ ὁ ῥυθμὸς δὲν φαίνεται ἂν ἦναι βυζαντινός, ἴσταται αἰθίοψ τις ἡμίγυμος, καὶ παρ' αὐτὸν κλίμαξ ἐρειδομένη ἐπὶ τὸν τεῖχον, καὶ σχοινίον καταπίπτον ἄνωθεν. Οὗτος εἶναι ἀναμφιβόλως ὁ δῆμιος, ὅστις περιμένει τὸ προσερχόμενον θῦμά του, ἡ δὲ κλίμαξ καὶ τὸ σχοινίον τὰ εἰδεχθῆ ὄργανά του. Μετὰ τινος στιγμῆς τὸ μέγα κακούργημα θέλει τελεσθῆ, ὅπισθεν τοῦ πατριάρχου καὶ εἰς τὰ ἀριστερὰ τοῦ Πίνακος φαίνεται πλῆθος λαοῦ ὑπὸ τίνι ἐξωτερικῇν στοᾶν, ἥς τὴν εἴσοδον διακωλύουσι ὀθωμανοὶ στρατιῶται.

Τὸ φῶς ἐν τῷ πίνακι τούτῳ [διανέμεται ἐντέχως, καὶ ὁ ἀπότομος φωτισμὸς τῆς ἐξωτερικῆς στοᾶς τιθέμενος εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὸ σκοτεινόν

μέρος τοῦ πίνακος, ποιεῖ εὐεραστὸν ἐντύπωσιν. Τὸ σχέδιον ἐν γένει καὶ εἰς τὰ καθέκαστα εἶναι σχεδὸν ἀναμάρτητον, ἡ δὲ διάθεσις τῶν πτυχῶν μετέχει πλείστης χάριτος καὶ ἀφειλείας. Ἐπίσης ὁ χρωματισμὸς εἶναι φυσικὸς καὶ εὐάρεστος, οὐδ' εἰς τὸ μέλαν ἀποκλίνειν, οὐδ' εἰς τὸ ἄκρον λευκόν. Μόνον αἱ χεῖρες τοῦ πατριάρχου μένουσιν ἄχρωοι σχεδὸν καὶ ἄνευ σκιῶν.

Βεβαίως ἡ ὑπόθεσις ἦν ἐξελέξατο ὁ ἡμέτερος καλλιτέχνης δὲν εἶναι ἐκ τῶν εὐαρέστων οὐδ' ἡ ἱστορικὴ ἀλήθεια ἐπέτρεπε πλείοτεραν ποικιλίαν ἢ πλείοτερα πρόσωπα ἐν τῇ ἀπεχθεῖ ἐκείνῃ σκηνῇ. Μ' ὅλα ταῦτα ὁ πίναξ οὗτος εἶναι ὠραῖον κατόρθωμα τῆς παρ' ἡμῖν ἀναγεννωμένης γραφικῆς, καὶ πιστεύομεν ὅτι τὸ μέλλον τοῦ νέου ζωγράφου ἔσεται ἐντιμον. Διάτελέσας ἐκ νεότητός του ὁ κ. Λύτρας μαθητὴς τοῦ ἡμετέρου πολυτεχνίου ἐπὶ πολλὰ ἔτη, ἐσπούδαζεν ἀενάως μετὰ ζήλου σπανίου, ὅπερ δηλοῖ ὅτι ἔχει ἀληθῆ πρὸς τὴν τέχνην ἔρωτα. Εἰς τοὺς κατ' ἔτος γενομένους διαγωνισμοὺς ἠρίστευσεν ἀείποτε σχεδὸν, καὶ μάλιστα τὸ τελευταῖον βραβευθὲν ἔργον του, « Ἡ ἐλεημοσύνη » εἶναι τρανὸν μαρτύριον τῶν κόπων οὓς κατέβαλε πρὸς ἐντελῆ ἀπομίμησιν τῆς φύσεως. Αἱ σπουδαὶ αὗται ἀναμφιβόλως εἶναι μέγα κεφάλαιον, τὸ ὁποῖον θ' ἀποδώσῃ εἰς τὸ μέλλον ἀφθόνους τόκους. Τοῦλάχιστον ἡ ἄνω περιγραφεῖσα εἰκὼν προαναγγέλλει ἀπὸ τοῦδε τοῦτο.

ΣΕΡΒΙΚΑ ΛΣΜΑΤΑ.

Μετάφρασις Ν. ΤΟΜΑΖΑΙΟΥ.

(Συνέχεια ἴδε φυλλάδι 33.)

Χρυσὰ κανόνια ἐβάρασαν, ἐβάρασαν στὴν χίρσι,
καὶ γιὰ τὴν κόρη συντροφιά ἔρχεται στολισμένη.
Ἡ κόρη τοὺς ἐπρόσμενε, κ' ὄλκμερὴς στὸν κάμπου
ἔσπερε μὲ τὰ χέρια της βασιλικὸ καὶ λέει.
Ἄν εἶν γαμβρὸς καλότυχος, ἂν ἦν εὐτυχισμένος,
ἐκεῖνος ὁ βασιλικὸς τὸ βράδου ξεφυτρώνει,
πόλλο ἔχει τὰ μεσάνυχτα καὶ τὴν αὐγὴ κλονάρι
καὶ πέρνει κ' ἴθε σύντροφος τὸν κλόνον τὸν δικόν του.
Πέρνει ὁ γαμβρὸς διὰ λόγου του τὴν νύμφην τὴν ὠραίαν,
μόνος ὁ γυναικάδελφος βασιλικὸ δὲν ἔχει.
Τότε ἡ κόρ' ἡ εὐμερρη, ἡ σύχασε τοῦ λέει,
κλόνον πολλὸ καλλίτερο ἔχω ἀδελφὲ γιὰ σένα,
κλόνου πολλὸ καλλίτερο. . . ὠραία μου φιλενάδα.

Ὁ Κωνσταντῆς τὸν μαῦρο του στὴν Βόσνια καλιγόνει,
δὲν εἶν, σὰν τὰλλα πέταλλα τὰ πέταλλα τοῦ μαῦρου

ἔκειός τὸν ἐπετάλονε μ' ἀσῆμι καὶ μολύβι,
τὸν πεταλόνει ὁ Κωνσταντᾶς καὶ τ' ἄλλογο κλοτσάει.
Μαῦρε, καλέ μου, ἤσυχασε, ὁ Κωνσταντᾶς τοῦ λείει·
Ἄν ᾤν καλὸ πού φέρνομε, καλὸ γιὰ μὲ καὶ σένα,
μὲ μόνχο, μὲ βαλσάματα θὰ σὲ ταίξ' ἐκεῖνη·
νὰ τρῶς μιὰ μέρα Μαῦρε μου, νὰ τρέχῃς δύο νὰ παίζῃς·
ἂν ᾤν κακὸ πού φέρνομε, κακὸ γιὰ μὲ καὶ σένα,
μὲ πικρὸ χόρτο θλιβερὸ θὰ σὲ ταίξ' ἐκεῖνη,
μιὰ μέρα, Μαῦρε μου, νὰ τρῶς, δυὸ μέραις ν' ἀβῶρσαινης.

Ὁμορφο πρᾶγμα νὰ κυττᾶς τὴν νύμφη μας τὴν νύχτα·
ἡ νύμφη κάθεται κοντὰ εἰς τὸν ἀνδραδελφόν της,
ἔχει στεφάνι στὰ μαλλιά καὶ τὸν γαμβρὸ κυττάει.
Λέει ὁ γαμβρὸς τί μὲ κυττᾶς, ὦ ἀκριθὴ ψυχὴ μου ;
— Κυττάζω σε πού μ' ἔδωκε ἡ μοῖρα νοικοκυρί,
γιὰ νὰ μοῦ πῆς πῶς ἡμπορῶ τῆς μάνας σου ν' ἀρέσω.
— Εὐκολα, κόρη μου, ἡμπορεῖς τῆς μάνας μου ν' ἀρέσης·
Πλάγιαζ' ἀργὰ, σήκω ταχιά, φοκαλίζε τὸ σπῆτι,
φέρε νερὸ καὶ τὰ μαλλιά κτένιζε τὰ ξανθὰ της.

Ἐνὶς περνάει τὸν Δούναβι ἔλος ἀρματωμένος,
ὁ μαῦρος τὸν ἀκαρτερεῖ στὴν ἄκρη στὸ ποτάμι·
Δὲν εἶναι νὰ θαυμάζωμε γιὰ τὸν καλὸ λεβέντη,
μόν' εἶναι νὰ θαυμάζωμε διὰ τὸν δικόν του Μαῦρο,
πού στέκει καὶ τὸν καρτερεῖ στὴν ἄκρη στὸ ποτάμι,
ἀλλὰ καὶ τὸ καλλίτερο ἡ νέα του ἡ γυναῖκα
τὸν καρτερεῖ στὸ σπῆτι του μὲ τὸ φιλὶ στὰ χεῖλη.

Τρέχει ἓνα λάφι παίζοντας στὴν βράχη στὸ χορτάρι,
περσότερο τὸ πάτουνε παρὰ πού τὸ βοσκοῦσε.
Ἐὶς τὸ ἐδίωχνε στὰ πλάγια καθυλάρης,
ὁ Κωνσταντᾶς τὸ καρτερεῖ κάτω στὸ μονοπάτι,
καὶ παρακάτω ἀπὸ κοντὰ στ' ἄσπρο τὸ σπῆτι ὁ Γιάννης.
Ἡ Ἑλένη ἡ κόρη ἀγνάντευε ἀπὸ τὸ παραθύρι,
τὸ βλέπ' ἀπ' τὸ παράθυρο κι' ἀγάλια, ἀγάλια λέγει·
— Διώξετο Ἐλάλη, ἀδελφέ, καὶ μὴ τὸ φοβερίσῃς·
Γιάννη, ἀδελφέ μου, κράτηστο, Γιάννη μου, μὴ τ' ἀφήσης.
Δὲν εἶν' ἐτοῦτο ἓνα θεργιὸ στὰ δάση ἀναθρεμμένο,
ἀναθρεμμένο πάντοτε στὸν κόρφο τῆς μητέρας,
στὸν κόρφο τῆς μητέρας του μὲ ἀδελφὴ κι' ἀδελφία·
τῶν ἀδελφῶν ἀγάλλισμα, τῶν συγγενῶν καμάρι.

Δούλου Ἑλληνοὶ δέσεις πρὸς τὴν Εὐρώπην.

Ὡ σὺ γίγα τῶν αἰώνων
γαῦρος καὶ σοφὴ Εὐρώπη,
πού εἰς ἐν σου βλέμμα τρέμου
ἄπειροι λαοὶ καὶ τόποι.

Διατί Ἑλλήνων δούλων
ἀσθενὴς φωνὴ σβυσμένη . .
εἰς τὰ ὄτα σου δὲν φθάνει,
ἢ σ' τὴν θύραν σου προσμένει ;

Σὺ τῆς Γῆς πηδαλιούχῃ,
Σὺ ὁ τρίτος Ναπολέων,
αὐτοκράτωρ τῆς Γαλλίας,
μέγιστε τῶν Βασιλέων !

Διατί τῆς Ἰταλίας
τοὺς λαοὺς ἐλευθερώσας,
κατὰ τῆς Φεβρουαίου
λάκτισμα γενναῖον δώσας,

Εἰς τοὺς Θρόνους τῶν Ἑλλήνων
ἀπαθὴς κωφὸς νὰ μένης,
κι' ἐπὶ τρία ἤδη ἔτη
νυσταλέον στόμα χαίνεις ;

Ἄς βροντήσῃ ἡ φωνὴ σου,
φωνὴ ἄλλου Νιαγάρα !
κι' ἐκ τοῦ τρόμου της θὰ πέση
τοῦ Σουλτάνου ἡ Τιάρα.

Σὺ Ἀγέρωχος Ἀγγλία
σὺ τὸ κῆτος τῆν θαλάσσης !
ἢ ἀλλάζουσα μυρίας
καθ' ἐκάστην μορφὰς, φάσεις,

Ἡ μετρώσα πλήθη τόσα
καὶ δικρότων καὶ τρικρότων,
τῶν Ἐθνῶν ὄλων τὰς τύχας
φέροντα ἐπὶ τῶν νώτων !

Ἄφες ἄφες νὰ ἠχῆσῃ
ἐν σου μόνον τηλεβόλον
κι' ἡ βοή του θέλει φθάσει
ἄφ' ἑνὸς σ' τὸν ἄλλον πόλον.

Καὶ τοῦ κερανοῦ ὁμοία
καὶ κρατήρος Ἡφαιστίου,
πῦρ καὶ λάβαν θὰ ἐκχύσῃ
πέραν καὶ τῆς Μεσογείου !

Καὶ ἰδοῦ ! πῶς ὁ Σουλτάνος
μετ' ἀλλαγαμοῦ καὶ θρήνου,
ἀποχαιρετῶν τὸν θρόνον
τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου,

Πνευστιῶν ἀσθμαίων τρέχει
μ' ὀθαλίσιαν ὠραίαν . . .
καὶ δὲν σταματᾷ, ἢ μόνον
εἰς τὴν Κόκκινην Μηλέαν !

Τὰ δεσμὰ τῆς Μούσης.

Σὲ κλωθὶ φυλακωμένο
καλλικέλαδο πτηγὸ
τραγουδοῦσες κῆπου κῆπου
λυπημένο καὶ βραχνό.

Κι' ὄλοι ἄκουα νὰ λέγουν
« ὦ ! τί ἄχαρο πουλὶ !
δὲν ἀνῆκει σ' τῶν πτηνῶν μας
τὴν ἠδύφωνο φυλὴ. »